

Національна академія внутрішніх справ

Кафедра теорії держави та права

Виконали:
Кривицький Ю.В.,
Лазнюк Н.В.

Київ – 2019

ТЕМА 6. ВІДМІННІСТЬ АКТІВ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ПРАВА ВІД ІНШИХ ПРАВОВИХ АКТІВ. МЕЖІ ЧИННОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Як відомо, значна частина правової поведінки учасників суспільних відносин виражається зовні у вигляді різноманітних *правових актів*. Відповідними актами зокрема встановлюються юридичні правила (нормативні та індивідуальні), що регулюють поведінку людей

Навчальні питання теми

6.1 Правові акти України: загальні та особливі риси

6.2 Поняття та класифікація нормативно-правових актів

6.3 Дія нормативно-правових актів у просторі, часі та за колом осіб

6.4 Особливості відомчої нормотворчості

Основні терміни теми

правовий акт

нормативно-
правовий акт

закон

основний
закон

підзаконний
нормативно-
правовий акт

відомча
нормотворчість

6.1 Правові акти України: загальні та особливі риси

Ознаки правових актів

мають вольовий
зміст

спрямованість на
певні юридичні
наслідки

зовнішнє
вираження волі
уповноваженого
суб'єкта

Правовий акт

– це здійснене в певному порядку волевиявлення уповноваженого суб'єкта права, що встановлює, змінює, скасовує норми права; зупиняє, пролонгує або припиняє дію цих норм, або встановлює, змінює чи припиняє конкретні правові відносини, результати якого (нормативні, індивідуальні правові правила) в необхідних випадках фіксуються в документальній формі

6.2 Поняття та класифікація нормативно-правових актів

може бути оперативно
виданий і змінений

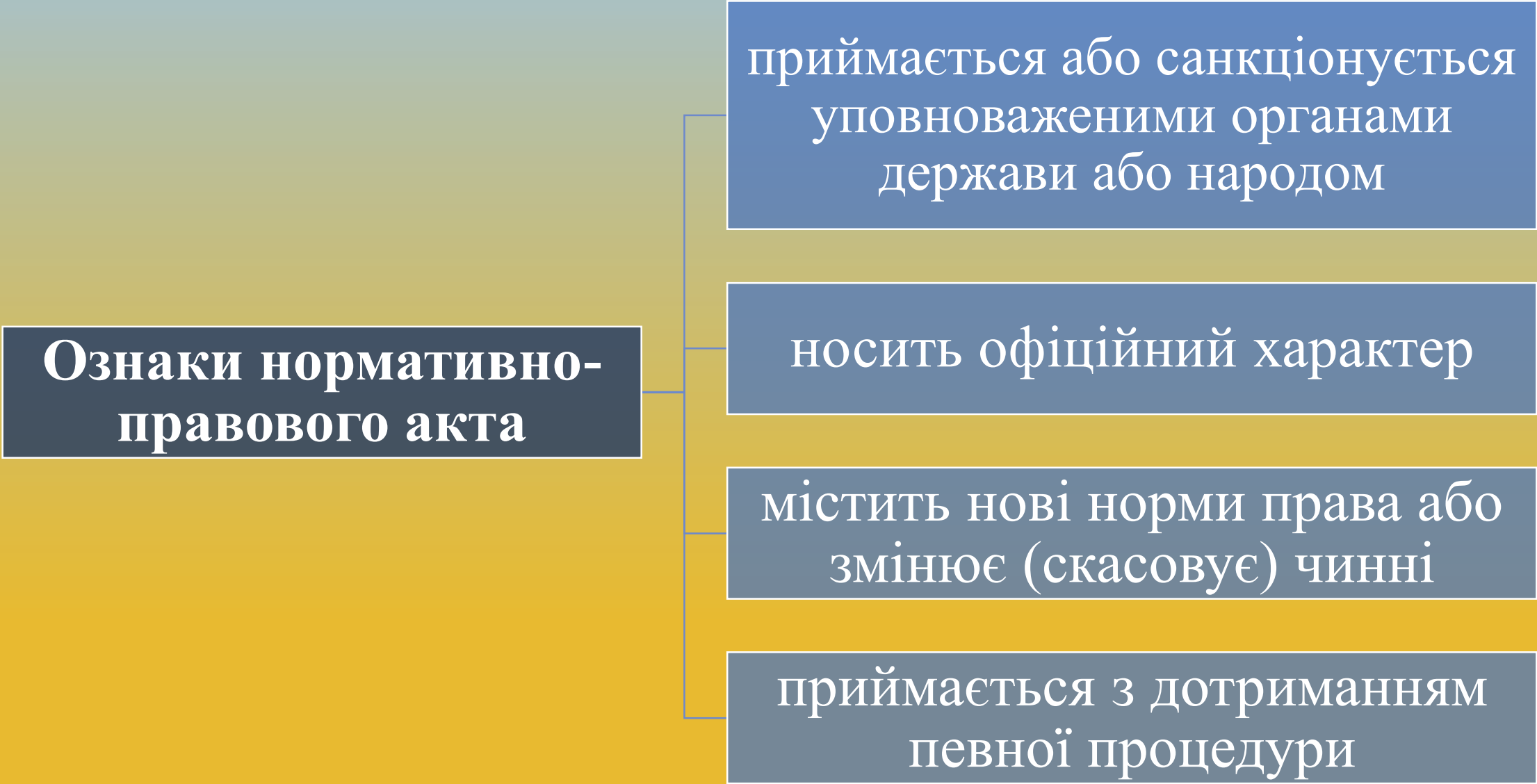
відповідним чином
систематизований

**Переваги нормативно-правового
акта перед іншими формами права**

дозволяють точно
фіксувати зміст норм права

підтримуються та
охороняються державою

Ознаки нормативно-правового акта


```
graph LR; A[Ознаки нормативно-правового акта] --- B[приймається або санкціонується уповноваженими органами держави або народом]; A --- C[носить офіційний характер]; A --- D[містить нові норми права або змінює (скасовує) чинні]; A --- E[приймається з дотриманням певної процедури];
```

приймається або санкціонується
уповноваженими органами
держави або народом

носить офіційний характер

містить нові норми права або
змінює (скасовує) чинні

приймається з дотриманням
певної процедури

Ознаки нормативно-правового акта (продовження)

має форму письмового акта-документа і точно визначені реквізити

публікується в офіційних спеціальних виданнях

є обов'язковим для виконання, забезпечується системою державних гарантій

Ознаки нормативно-правового акта (продовження)

володіє певною
юридичною силою

має внутрішню
структуру

входить в єдину
ієрархію нормативно-
правових актів

Нормативно-правовий акт – це офіційний письмовий документ певної форми виразу, прийнятий уповноваженим на це суб'єктом нормотворення у визначеній законодавством формі та за встановленою законодавством процедурою, спрямований на регулювання суспільних відносин визначеної сфери, що містить норми права, має неперсоніфікований характер, розрахований на неодноразову реалізацію невизначеним колом суб'єктів і забезпечується державою

Класифікація нормативно-правових актів

за юридичною силою

за суб'єктами
правотворчості

закони

підзаконні
акти

прийняті народом,
главою держави,
органами законодавчої,
органами місцевого
самоврядування

Класифікація нормативно-правових актів (продовження)

за галузевою
приналежністю

акти, які містять норми
конституційного,
адміністративного, цивільного,
кримінального, трудового права

за зовнішньою
формою вираження

закони, укази, постанови,
рішення, розпорядження,
накази

Юридична сила нормативно-правового акта – це специфічна його властивість мати чітко позначене місце в системі правових актів і залежати за формальною обов'язковістю від рівня та обсягу повноважень органу, який видає (приймає) цей акт, тобто від того, хто є суб'єктом нормотворчості

Закон

— це нормативно-правовий акт вищого представницького органу державної влади (парламенту) або народу, який приймається в особливому порядку, регулює найважливіші суспільні відносини, виражає волю, інтереси більшості населення, має найвищу юридичну силу щодо інших нормативно-правових актів, загальнообов'язковий для всього населення і держави та охороняється державною владою

Види законів

Конституція

- акт установчого характеру, який закріплює загальні засади громадянського суспільства і держави, основи правової системи, правового статусу громадян, державно-територіального устрою, організації органів державної влади та місцевого самоврядування

Конституційні закони

- це закони, які вносять зміни чи доповнення до конституції

Звичайні закони

- це закони, що приймаються на основі та на виконання конституції та визначають основи правового регулювання суспільних відносин у певній сфері

Підзаконний нормативно-правовий акт – це письмовий документ уповноваженого суб'єкта, прийнятий на підставі та на виконання закону, в якому закріплені правила поведінки загального характеру, що забезпечуються державою

Класифікація підзаконних нормативно-правових актів

**за суб'єктами
прийняття**

підзаконні нормативні акти Президента України, уряду, центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів і посадових осіб місцевого самоврядування

**за зовнішньою
формою**

укази, постанови, накази, рішення, статuti, правила

за часом дії

постійні, тимчасові

6.3 Дія нормативно-правових актів у просторі, часі та за колом осіб

Дія нормативно-правового акта в часі – це період з моменту вступу акта в силу й до моменту втрати ним юридичної сили; нормативно визначений праворегулятивний вплив на минулі, існуючі та майбутні суспільні відносини

Напрями дії нормативно-правового акта в часі

пряма (негайна, перспективна)

зворотна

переживаюча
(ультраактивна)

Напрями дії нормативно-правового акта у просторі

територіальна

екстериторіальна

Дія нормативно-правового акта за колом осіб – акт діє стосовно всіх осіб, які перебувають на території його дії та є суб'єктами відносин, на які він розрахований

6.4 Особливості відомчої нормотворчості

Відомча нормотворчість – діяльність уповноважених керівників центральних органів виконавчої влади, які в межах своєї компетенції створюють відомчі підзаконні акти шляхом створення, зміни, доповнення, скасування норм права, спрямованих на регулювання тих суспільних відносин, які входять до сфери їх управління

Ознаки відомчої нормотворчості

є одним з рівнів
нормотворчості

регулює сферу суспільних
відносин певної галузі
суспільного життя на
загальнодержавному рівні

спрямована на
забезпечення
реалізації законів та
підзаконних актів
вищих державних
органів влади

здійснюється
керівниками
центрального
органів виконавчої
влади

являє собою
сукупність
послідовно
виконуваних
стадій

базується
на певних
принципах

здійснюється шляхом
створення нових
норм права, зміни,
доповнення,
скасування існуючих

Відомчий акт

- це підзаконний нормативний акт (указ, інструкція, нормативний наказ тощо), який видають у межах компетенції певного органу виконавчої влади (міністерства, комітету, відомства)

Список використаних джерел

---

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади» від 28 грудня 1992 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/731-92-п> (дата звернення: 05.08.2019).

---

2. Дідич Т. О. Нормопроєктування: питання теорії та методології : монографія. Київ : Вид-во Європ. університету, 2010. 160 с.